

Α/Α 19. ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΙΤΟΥΝΤΕΣ ΑΣΥΛΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ COVID-19

Ελένη Παπαδοπούλου¹, Θεόδωρος Φούσκας¹

¹Τμήμα Πολιτικών Δημόσιας Υγείας, Σχολή Δημόσιας Υγείας, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Περίληψη

Ταυτόχρονα με την πρόκληση της κατακόρυφης αύξησης των ροών μετακινούμενων πληθυσμών από χώρες της Ασίας και της Αφρικής προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, ένα από τα κύρια ζητήματα διαχείρισης, υποδοχής και ένταξης των πολιτών τρίτων χωρών είναι η ισότιμη πρόσβαση τους στις υπηρεσίες υγείας. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας επηρεάστηκε σημαντικά. Σκοπός της μελέτης είναι η διερεύνηση των παραγόντων που επηρέασαν τη χρήση των υπηρεσιών υγείας, των εμποδίων πρόσβασης στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και η ανάδειξη των προβλημάτων στη χρήση των υπηρεσιών υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 από υπηκόους του Αφγανιστάν. Τα οφέλη που αναμένονται μέσα από την έρευνα και τη δευτερογενή ανάλυση των δεδομένων που θα προκύψουν από τις συνεντεύξεις των συμμετεχόντων αρχικά θα είναι η παροχή ολοκληρωμένης εικόνας σχετικά με την κατάσταση της υγείας τους, τα προβλήματα υγείας που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν καθώς και την ικανοποίηση τους από τις παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας. Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της έρευνας μπορούν να προταθούν κατευθυνόμενοι στόχοι δράσης για την αποτελεσματικότερη πρόσβαση των αιτούντων άσυλο και προσφύγων στις υπηρεσίες υγείας με απώτερο στόχο την ένταξη τους στην ελληνική κοινωνία.

Θεωρητικό υπόβαθρο

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών η Ευρώπη αντιμετωπίζει κατακόρυφη αύξηση της μετανάστευσης, εξαιτίας των πολέμων και των προβλημάτων φτώχειας σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, από το 2015 η Ελλάδα αποτέλεσε σημείο εισόδου μεγάλου αριθμού προσφύγων και μεταναστών. Το γεγονός αυτό, αποτέλεσε πρόκληση για τους κρατικούς φορείς, αποτελώντας μια κρίση υποδοχής, οι οποίοι κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν μία σειρά ζητημάτων όπως στέγαση και κοινωνική προστασία, πρόσβαση στην υγεία, στην απασχόληση, στην εκπαίδευση, διαδικασίες ασύλου, διαπολιτισμική επικοινωνία δηλαδή πυλώνες της ένταξης στην ελληνική κοινωνία. Από την άλλη πλευρά οι κακές συνθήκες διαβίωσης στους χώρους διαμονής, η διαφορετική κουλτούρα, η απουσία διερμηνέων, η ελλιπής πληροφόρηση, οι αποσπασματικές δράσεις των οργανώσεων βάσει χρηματοδότησης και η αλληλοεπικάλυψη μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων αποτέλεσαν εμπόδια για την πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και την ολοκληρωμένη αντιμετώπιση των προβλημάτων υγείας τους. Επιπλέον, τα δύο τελευταία χρόνια η πανδημία covid-19 «δοκίμασε» το σύστημα υγείας κάθε χώρας και επηρέασε σημαντικά την πρόσβαση σε αυτό. Η συγκεκριμένη έρευνα, στοχεύει σε ένα μεγάλο μέρος του προσφυγικού πληθυσμού, που διαμένει στην Ελλάδα, τους Αφγανούς πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο. Η εμπειρία τους επάνω σε αυτό το ζήτημα, είναι μείζονος σημασίας, καθώς μπορεί να προσφέρει σημαντικές πληροφορίες για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας ειδικότερα κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Υλικό-Μέθοδος

- α) Συστηματική ανασκόπηση βιβλιογραφίας ερευνών σχετικά με την υγεία των Αφγανών προσφύγων και την πρόσβαση τους στις υπηρεσίες υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, και
- β) ποιοτική έρευνα με την πραγματοποίηση 15 συνεντεύξεων (8 άνδρες: 5 δικαιούχοι προστασίας, 3 αιτούντες άσυλο και 7 γυναίκες: 5 δικαιούχοι προστασίας/2 αιτούσες άσυλο) από το Αφγανιστάν.

Αποτελέσματα

- Ο μέσος όρος ηλικίας των συμμετεχόντων ήταν τα 48 έτη, ενώ οι 10 από τους 15 συμμετέχοντες ήταν αναλφάβητοι ή είχαν παρακολουθήσει τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού. Επίσης, 12 από τους 15 συμμετέχοντες διέμεναν σε διαμερίσματα κυρίως λόγω προβλημάτων υγείας και ευαλωτότητας.
- Στη χρήση των υπηρεσιών υγείας, διαπιστώθηκε ότι οι περισσότεροι Αφγανοί/ες έχουν κάνει βασικό εργαστηριακό έλεγχο, κυρίως οι ηλικιωμένοι λόγω των προβλημάτων υγείας τους, ενώ σε μικρότερο βαθμό οι νεότεροι.
- Η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας πραγματοποιείται με δυσκολία είτε λόγω εμποδίων στην επικοινωνία είτε διότι δεν γνωρίζουν τον τρόπο πρόσβασης. Συνεντευξιαζόμενοι αναφέρουν: [Το μόνο μου πρόβλημα είναι ότι δεν ξέρουμε να μιλάμε τη γλώσσα... κάποιες φορές έχουμε πρόβλημα με τους διερμηνείς...όταν θέλω να μιλήσω, να πω κάτι στον γιατρό, ο διερμηνέας δεν τα μεταφέρει σωστά και μου λέει «αρκετά, εντάξει, μιλάς πάρα πολύ» και εγώ δεν ξέρω πού να απευθυνθώ] «Δεν είχαμε διερμηνέα (στο νοσοκομείο στη Μυτιλήνη) και προσπαθούσαμε μέσω Google να κάνουμε μετάφραση...» «Στην αρχή της παραμονής μας στην Ελλάδα δυσκολευτήκαμε πολύ...δεν καταλαβαίναμε πώς λειτουργεί το σύστημα υγείας...δυσκολευόμασταν γιατί οι διερμηνείς στη Δομή δεν μας εξηγούσαν καλά...δεν είχαμε επίσης διερμηνέα σε τακτικά ραντεβού ή όταν πηγαίναμε για εξετάσεις»
- Καθοριστικό ρόλο στη διευκόλυνση τους προς τις υπηρεσίες υγείας διαδραματίζουν ΜΚΟ και Διεθνείς Οργανισμοί είτε για το κλείσιμο ραντεβού είτε με παροχή υπηρεσιών υγείας. Συνεντευξιαζόμενοι αναφέρουν: «Οι Πατροί Χωρίς Σύνορα με βοήθησαν πολύ με το θέμα της υγείας μου και με τα φάρμακα...με παρέπεμψαν στο νοσοκομείο ΣΩΤΗΡΙΑ...μου έδιναν διερμηνέα στην αρχή...αργότερα δεν είχα διερμηνέα αλλά συνεννοούμουν λίγο στα αγγλικά με τους γιατρούς...» «Στη Δομή της Ελευσίνας που μέναμε, η οργάνωσή μας έκλεινε τα ραντεβού στο νοσοκομείο»
- Οι περισσότεροι είχαν εμβολιαστεί με τρεις δόσεις εμβολίου για τον κορωνοϊό, χωρίς να αντιμετωπίσουν ιδιαίτερες δυσκολίες στη διαδικασία.

Συμπεράσματα

- Μέσα από τις συνεντεύξεις αναδείχθηκαν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Αφγανοί/ες πρόσφυγες και αιτούντες/σες άσυλο στη χρήση των υπηρεσιών υγείας.
- Οι κυριότερες δυσκολίες εντοπίζονται στην επικοινωνία, καθώς η διαφορετική γλώσσα αποτελεί φραγμό στην επικοινωνία. Ειδικότερα, δε φάνηκε να επηρεάστηκε σημαντικά η πρόσβασή τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας, σε σχέση με την περίοδο πριν την πανδημία.
- Μέσα από τη διερεύνηση των αντιλήψεων του προσφυγικού πληθυσμού και τους παράγοντες που διαμορφώνουν την πρόσβαση στην υγεία τόσο από την πλευρά τους όσο και από την πλευρά του κράτους, αναδεικνύονται τα εμπόδια και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο από το Αφγανιστάν κατά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη.
- Οι μελλοντικές συζητήσεις θα πρέπει να βασιστούν στα αποτελέσματα των σχετικών ερευνών, τα οποία με τη σειρά τους θα αποτελέσουν βάση για αλλαγές και κατευθυνόμενες δράσεις, για την αποτελεσματικότερη πρόσβαση των αιτούντων άσυλο και προσφύγων στις υπηρεσίες υγείας με απώτερο στόχο την ένταξη τους στην ελληνική κοινωνία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Φούσκας, Θ., Κουλιεράκης, Γ., Γκικοπούλου, Π., Ιωαννίδη, Ε. και Ψωϊνού, Μ. (2020). *Αποκλεισμός ή ένταξη; Η πρόσβαση των υπηκόων τρίτων χωρών στην υγειονομική περίθαλψη και στην απασχόληση*. Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής, 37 (Συμπλ 1), 54-69.
- Lebano, A., Hamed, S., Bradby, H. et al. *Migrants' and refugees' health status and healthcare in Europe: a scoping literature review*. BMC Public Health 20, 1039 (2020) <https://doi.org/10.1186/s12889-020-08749-8>
- Mangrio, E., & Sjögren Forss, K. (2017). *Refugees' experiences of health care in the host country: a scoping review*. BMC health services research, 17(1), 814. <https://doi.org/10.1186/s12913-017-2731-0>
- Andrea Rea et al (2019) *The Refugee Reception Crisis Polarized Opinions and Mobilizations*. Éditions de l'Université de Bruxelles.